Estoniera

Estoniera (*eesti keel*) uraldar hizkuntza bat da, Estoniako ofiziala, 1,1 miloi hiztun inguru daukana. Uraldar hizkuntzen artean, finikoen azpitaldekoa da, finlandierarekin eta beste hizkuntza txikiago batzuekin batera.

Estoniera	
eesti keel	
Datu orokorrak	
Lurralde eremua	Estonia
Hiztunak	1,1 milioi
Rankinga	*Ez 100 mintzatuenen artean*
Ofizialtasuna	Estonia, Europar Batasuna
Eskualdea	Ipar Europa
Araugilea	Estoniera Institutua (*erdi-ofiziala*)
Hizkuntza familia	
giza hizkuntza uraldar hizkuntzak Fino-permiar hizkuntzak Fino-volgaitar hizkuntzak hizkuntza fino-samiak hizkuntza baltiar-finlandiarrak	
Informazio filologikoa	
Hizkuntza-tipologia	subjektua aditza objektua eta hizkuntza eranskari
Kasu gramatikalak	nominatibo, genitibo, partitibo, inesibo, ilatibo, elatibo, adesibo, ablatibo, adlatibo, traslatibo, terminatiboa, esibo, abesibo eta komitatibo
Alfabetoa	latindar alfabetoa eta Estonian Braille (en)
Hizkuntza kodeak	
ISO 639-1	et
ISO 639-2	est
ISO 639-3	est ekk
Ethnologue	est (http://www.ethnologue.com/language/est)
Glottolog	esto1258 (https://glottolog.org/resource/languoid/id/esto1258)

Eduki-taula

Historia

- Hizkuntzaren lehenengo arrastoak **VIII. mendek**oak dira, "Cosmographia" liburuan Aethicus Ister abadearen bidez ezagutuak.
- **XIII. mende**an testu zehatzagoak idatzi zituzten, tartean estonierazko pasarteak. "Liber Census Daniae" liburuan (1219-1220) 500 leku izen inguru jaso zituzten.
- **XVI. mende**a: *Kullamaa* eskuizkribuan (1524-1528) agertzen da lehendabiziko testu osoa, bi otoitz barne hartzen duena.
- **XVII. mende**a: Lehen gramatikak eta hiztegiak.
- **XIX. mende**a: Aurreneko gramatika estonieraz idatzitakoa (1884, Karl August Hermann). Garai hartan hasi ziren estoniarrak euren buruari *eesti* deitzen, *maarahvas* ("nekazari jendea") edo *maakeel* ("nekazari hizkuntza") hitzak erabili ordez.
- **XX. mende**a: **Johannes Aavik**-ek ekin zion literatura hizkuntza aberasteari, dialektoetatik eta finlandieratik. **Johannes Voldemar Veski**-k landu egin zituen hiztegia eta gramatika, batik bat eredu estandar batua finkatuz. 1918an kaleratu zuten lehen hiztegi arautzailea. Errusiar okupazioaren urteetan (1940-1991), hizkuntza eta nazionalismoa oso lotuta egon ziren. 1978an Jaan Krossek kaleratu zuen *"Keisri hull"* ("Tsarraren eroa"), bere liburu ezagunena. 1995eko apirilaren 1ean indarrean sartu zen Hizkuntzaren Dekretua.

Eredu batua eta dialektoak

Eredu batua nagusiki iparraldeko dialektoetatik sortu zuten; hegoaldeko aldaerek (*Mulgi*, *Tartu*, *Võro* eta *Seto*), berriz, alde nabariak gordetzen dituzte.

Hizkuntza

MUSTA LIPU VALGUSES

Tule ümber on kogunend mõned.
Ridva otsas must laperdav kalts.
Ahnelt neelab mu saamatud kõned
Sügistuule käes kahisev malts.

Keegi sult suurt kirjaoskust ei nõua:
Piisab, kui seinale kritseldad “A”.
Veel plankusid lõhu, kui müüre ei jõua –
Mu vaikiva heakskiidu pälvid sa taas

Ja ikka ja jälle on lahus su soovid

Sellest, mida sa tohid ja pead.
Kui käimas on mässud ja revolutsioonid,
Siis meiegi kohal. Me tõstame pead.

Kui naine kord aeg avab meilegi süle.
Öös süttivad silmad, kus peegeldus õud.
Siis vaenlusetormid meist tuiskavad üle.
Vihaselt rõhuvad tumedad jõud.

Nüüd üheskoos hümni me laulame ööle,
Sest öö meid ju varjab ja katab ka sind.
Me laulame: “Julgesti, vennad, nüüd tööle!”
Täis piirita ohvrimeelt leegitsev rind.

Läbi riikluse ajastu lehvib see kangas,
Must nagu lõpmatu maailmaruum.
Kuni püsivad seadused, kohtud ja vanglad,
Teil pilkavalt naeratab surnupealuu.

Tõnu Trubetsky (Tony Blackplait)

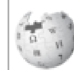
Wikipedia	et (https://et.wikipedia.org)

Hizkuntza ez indoeuroparrak Europan

Kanpo estekak

- **(Ingelesez)** Estonierazko Institutua (http://www.eki.ee/index.html.en)
- **(Ingelesez)** Hizkuntzaz Estonica webgunean (http://www.estonica.org/eng/lugu.html?menyy_id=61&kateg=38&alam=44)
- **(Ingelesez)** Uralic Page webgunea (http://web.archive.org/web/20000302095533/http://www.geocities.com/Athens/Acropolis/3093/finnugor.html)
- Euskara-Estoniera hiztegia (1.000 hitzekoa) (http://www.hiztegia.net/)

Autoritate kontrola	**Wikimedia proiektuak** · Datuak: Q9072 · Multimedia: Estonian language (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Estonian_language) **Identifikadoreak** · GND: 4120175-9 (https://d-nb.info/gnd/4120175-9) · NDL: 00562052 (https://id.ndl.go.jp/auth/ndlna/00562052) · AAT: 300388283 (https://www.getty.edu/vow/AATFullDisplay?find=&logic=AND&note=&subjectid=300388283) · **Hiztegiak eta entziklopediak** · Britannica: url (https://www.britannica.com/topic/Estonian-language)

Hizkuntza honek bere Wikipedia du: Bisita ezazu.

Europar Batasuneko hizkuntza ofizialak

Alemana · Bulgariera · Daniera · Errumaniera · Eslovakiera · Esloveniera · Estoniera · Finlandiera · Frantsesa · Gaelera · Gaztelania · Greziera · Hungariera · Ingelesa · Italiera · Letoniera · Lituaniera · Maltera · Nederlandera · Poloniera · Portugesa · Suediera · Txekiera

Uraldar hizkuntzak

Finikoak	Estoniera (võroera) • Finlandiera (savoniera, kvena, meänkielia) • Ingriera • Kareliera (livviera, ludiera) • Livoniera • Vepsiera • Voteera
Samierak	*Akkalera* • Hegoaldeko samiera • Inariera • Ipar samiera • *Kemiera* • Kildinera • Luleera • Pitera • Skoltera • Terrera • Umeera
Mordoviarrak	Erziera • Mokxera
Mariera	Larreetako mariera • Mendietako mariera
Permiarrak	Komiera (ziriera, permera, jazvera) • Udmurtera
Ugriarrak	Hungariera • Khantiera • Mansiera
Samoiedoak	Enetsera • *Juratsera* • Nenetsera (basoko nenetsera, tundrako nenetsera) • Nganasanera • *Kamasiera* • *Matorrera* • Selkupera
Beste batzuk	*Mextxeriera* • *Meriera* • *Muromiera*

Letra etzanez: hizkuntza hilak. (Parentesi artean: parentesiaren ezkerrean dagoen hizkuntzaren dialektoak.)

Nabigazioa

- Azala
-
- Txokoa
- Albisteak
- Aldaketa berriak
- Ausazko orria
- Laguntza
- Dohaintza egin

Tresnak

- Honanzko lotura duten orriak
- Lotutako orrietako aldaketak
- Fitxategia igo
- Orri bereziak
- Lotura iraunkorra
- Orri honen datuak
- Artikulu hau aipatu
  Wikidata itema

Inprimatu/esportatu

- Liburu bat sortu
- PDF gisa jaitsi
- Inprimatzeko bertsioa

Beste proiektuetan

Wikimedia Commons

Beste hizkuntzak

- Чӑвашла
- Davvisámegiella
- Кырык мары
- Vepsän kel’
- Português
- Afrikaans
- Cebuano
- Žemaitėška
- Перем Коми
- עברית
- Nordfriisk
- Kiswahili
- 文言
- 日本語
- Հայերեն
- Azərbaycanca
- Magyar
- தமிழ்
- Taqbaylit
- ქართული
- Kurdî
- Asturianu

- Võro
- مصرى
- Dolnoserbski
- Eesti
- Tagalog
- Српски / srpski
- Kinyarwanda
- Latviešu
- Fiji Hindi
- Oʻzbekcha/ўзбекча
- Русский
- Bosanski
- English
- हिन्दी
- Kernowek
- Alemannisch
- Hrvatski
- Slovenčina
- Ilokano
- Kalaallisut
- Ελληνικά
- Македонски
- Ido
- नेपाल भाषा
- Čeština
- Ænglisc
- Türkçe
- Мокшень
- Svenska
- አማርኛ
- Ирон
- Íslenska
- Estremeñu
- العربية
- Gaelg
- Norfuk / Pitkern
- Vèneto
- Кыргызча
- Саха тыла
- Български
- 客家語/Hak-kâ-ngî
- Беларуская (тарашкевіца)
- Català
- تۆرکجه
- Gàidhlig
- Беларуская
- Аҧсшәа
- 粵語
- Тоҷикӣ
- فارسی
- Удмурт

- বাংলা
- Latina
- Piemontèis
- მარგალური
- Українська
- Hornjoserbsce
- Norsk nynorsk
- ਪੰਜਾਬੀ
- Occitan
- Livvinkarjala
- Lingua Franca Nova
- Winaray
- Aragonés
- Олык марий
- Føroyskt
- Italiano
- Dansk
- Dorerin Naoero
- Қазақша
- Shqip
- Нохчийн
- Башҡортса
- Runa Simi
- मराठी
- Srpskohrvatski / српскохрватски
- Bahasa Indonesia
- Zazaki
- Nederlands
- Română
- Plattdüütsch
- Qaraqalpaqsha
- Tiếng Việt
- Brezhoneg
- ייִדיש
- Español
- Татарча/tatarça
- Эрзянь
- Bân-lâm-gú
- ไทย
- ئۇيغۇرچە / Uyghurche
- Lumbaart
- Nedersaksies
- Коми
- Simple English
- Deutsch
- Bahasa Melayu
- Gaeilge
- ភាសាខ្មែរ
- Lietuvių
- پنجابی
- Къарачай-малкъар
- Polski
- Walon

- മലയാളം
- Limburgs
- Sardu
- اردو
- Frysk
- Slovenščina
- Français
- Cymraeg
- Esperanto
- Galego
- Latgaļu
- Norsk bokmål
- Лакку
- Suomi
- 한국어
- 中文
- Scots
- 吴语
- Монгол
- کوردی

Aldatu loturak

WIKIPEDIA Entziklopedia askea

Orriaren azken aldaketa: 26 azaroa 2019, 20:50.